

KRÓTKIE DONIESIENIA

1. *Ampedus elegantulus* (SCHÖNH.), *Procrærus tibialis* (LACORD.), *Cardiophorus ebeninus* (GERM.) i *Paracardiophorus musculus* (ER.), nowe dla fauny Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej gatunki sprężykowatych (Coleoptera, Elateridae)

Ampedus elegantulus (SCHÖNH.), *Procrærus tibialis* (LACORD.), *Cardiophorus ebeninus* (GERM.) and *Paracardiophorus musculus* (ER.), elaterid species (Coleoptera, Elateridae) new to the fauna of the Wielkopolsko-Kujawska Lowland

Na obszarze Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej stwierdzono dotychczas występowanie 74 gatunków *Elateridae* („Katalog Fauny Polski”, cz. XXIII, t. 10), co stanowi około 60% fauny sprężykowatych wykazanych z Polski. W niniejszym doniesieniu prezentuję cztery kolejne gatunki, nie podawane dotąd z tego regionu. Granice Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej przyjąłem według „Katalogu Fauny Polski”, w którym do tego regionu zaliczono także leżącą na terenie Polski część Dolnych Łużyc oraz prawobrzeżną dolinę Wisły od Płocka po Bydgoszcz.

Ampedus elegantulus (SCHÖNH.)

- Krajkowo (rezerwat), UTM-XT38, 5 V i 29 VII 1984, 2 exx., leg. L. BUCHHOLZ;
- Rogalin (łąki nadwarciańskie), UTM-XT39, 7 IV 1984, 1 ex.+10 larw (9 larw padło w hodowli, z jednej wyhodowałem imago), leg. L. BUCHHOLZ;
- Ostromecko (rezerwat „Wielka Kępa”), UTM-CD19, 27 V 1985, 1 ex., leg. M. STACHOWIAK.

Procrærus tibialis (LACORD.)

- Krajkowo (rezerwat), UTM-XT38, 16 IX 1984, 1 larwa, leg. L. BUCHHOLZ;
- Rogalin (łąki nadwarciańskie), UTM-XT39, 18 VII 1985, 1 larwa, leg. L. BUCHHOLZ;
- Wielkopolski Park Narodowy, Jezioro (wyspa „Zamkowa” na J. Góreckim), 20 IV 1985, 1 ex. (martwy, niekompletny), leg. L. BUCHHOLZ.

Cardiophorus ebeninus (GERM.)

- Leśnictwo Sieciejów (Nadleśnictwo Lipinki Łużyckie), UTM-WT02, 18 V 1985, 2 exx., leg. P. STACHOWIAK;
- Nowogród Bobrzański, UTM-WT14, 8 VI 1981, 1 ex., leg. P. STACHOWIAK. Wszystkie egzemplarze zebrane zostały w kilkuletnich uprawach sosnowych (silna insolacja powierzchni gruntu), założonych na powierzchniach pozębowych, na suchym, piaszczystym podłożu. Do chwili obecnej gatunek ten podawany był z Polski tylko z okolic Gdańska i trzech stanowisk na Wyżynie Małopolskiej, przy czym dziewiętnastowieczne dane z okolic Gdańska uznawane są za wątpliwe.

Paracardiophorus musculus (ER.)

— Mosina, UTM-XT29, 4 V 1932, 1 ex., leg. M. R. LEWANDOWSKI (kolekcja Katedry Entomologii Leśnej, Akademii Rolniczej w Poznaniu).

LECH BUCHHOLZ

2. *Pareophora plana* (KLUG) — (*Hymenoptera*, *Tenthredinidae*) — morfologia i występowanie w Polsce

Pareophora plana (KLUG) — (*Hymenoptera*, *Tenthredinidae*) — notes on morphology and occurrence in Poland.

Synonimy: *Blennocampa rosarum* BRISCHKE, *Monardis plana* (KLUG),
Monophadnus sericans HARTIG, *Tenthredo plana* KLUG.

Błonkówka barwy czarnej, pokryta szarymi włoskami. Długość ciała 6,1—7,3 mm, rozpiętość skrzydeł 12—15 mm. Żyłki: bazalna i dyskoidalna skrzydeł przednich są równoległe, komórka radialna podzielona na dwie części a komórka tylna jest lancetowata, brzegami ściągnięta. W skrzydłach tylnych jest tylko jedna komórka dyskoidalna. Trzeci człon czułka jest znacznie dłuższy od czwartego. Policzki są dobrze wykształcone. Pazurki stóp są nierozszczepione i bez zębka. Ostonki pokładelka są zaokrąglone.

Jaja białawoziconkawe, prawie przezroczyste, gładkie, błyszczące, o wymiarach $0,99 \times 0,39$ mm, są składane głównie w tkanki ogonka liściowego.

Dorosła larwa (L_5) jest żółtozielona z brunatną głową oraz z ciemniejszym pasem biegnącym wzdłuż grzbietu. Ciało pokryte jest wypukłymi, białawymi brodawkami, na których są osadzone, zwykle po dwie, kolczaste szczecinki. Przy głowie oraz po bokach przy brzusznej stronie ciała są brodawki z 6—7 kolczastymi szczecinkami. Odnóża tułowiowe i odwłokowe są tej samej barwy co ciało. Przeciętna długość larwy L_5 wynosi 14,10 mm, grubość 2,16 mm a szerokość puszki głowowej 1,12 mm. Larwa po wylęgu (L_1) jest białawoseledynowa długości 2,5 mm o puszcze głowowej równej 0,36 mm. Wymiary puszek głowowych pozostałych stadiów larwalnych są następujące: $L_2 = 0,51$ mm, $L_3 = 0,67$ mm; $L_4 = 0,87$ mm. Przeciętny czas trwania poszczególnych stadiów larwalnych, w temperaturze 23—24°C, wynosił w dniach: $L_1 = 2,3$; $L_2 = 2,1$; $L_3 = 2,1$; $L_4 = 1,9$ i $L_5 = 3,9$.

Gatunek ten notowany w Europie, Azji, Ameryce Północnej i w części Ameryki Południowej — w Polsce jest mało znany. Jak dotychczas brak informacji o jego występowaniu, poza regionem województwa poznańskiego, na innych obszarach Polski. W latach 1981—1988 był gatunkiem dominującym w grupie rośliniarek (*Symphyla*), występującej na różach w okolicach Poznania. Występował on tylko na różach ogrodowych (*Rosa Hort.*). Nie stwierdzono jego obecności na *Rosa canina*, *R. rugosa* i innych gatunkach róż, rosnących w uprawach ogrodniczych jak i naturalnych stanowiskach.

Gatunek ten żerował niemal na wszystkich odmianach róż ogrodowych, opanowując je w 5 do 100%. Przy silnym porażeniu, kiedy stwierdzano od 6—10 larw na jednym pędzie, zniszczeniu ulegały szczytowe partie pędów łącznie z pąkami kwiatowymi. Najsilniej porażanymi odmianami były: „Sterlin Silver” i „Orange Triumph”.

STANISŁAW BURDAJEWICZ